

Posudek vedoucího bakalářské práce

Klaudie Osičková: *Psychická distance a otázka estetické relevance nižších smyslů*

Bakalářská práce Klaudie Osičkové s názvem *Psychická distance a otázka estetické relevance nižších smyslů* je věnována jednomu z tradičních problémů estetiky, totiž potenciálu počítků nižších smyslů stát se základem estetické zkušenosti. K tomuto téma je v práci přistupováno z perspektivy obnoveného zájmu o nevizuální a neauditivní aspekty estetické zkušenosti, který lze sledovat od šedesátých let dvacátého století u autorek a autorů v rámci analytické estetiky. Tato renesance zájmu o estetický potenciál nižších smyslů tedy jde ruku v ruce s nárůstem pozornosti věnované environmentální estetice v této tradici. Zároveň lze předkládanou práci číst jako příspěvek k dějinám recepce jednoho ze stěžejních pojmů estetiky dvacátého století, totiž psychické distance britského estetika Edwarda Bullougha. Byť byl tento pojem Bulloughem rozpracován ve studii publikované již v roce 1912, pozornosti se mu v estetice dostává, bez nadsázky, až do současnosti. Autorka si na příspěvcích do debaty o nižších smyslech v analytické estetice všímá sdíleného kritického postoje vůči Bulloughovu pojmu: psychická distance se v tomto kontextu totiž stala symbolem zastaralého pojetí estetické zkušenosti, moderním převtělením konceptu nezainteresovaného postoje, které podle nich nemá oporu v estetickém prožitku samotném a pouze brání v uznání role, kterou nižší smysly mohou v estetické zkušenosti hrát. Práce si klade za cíl opodstatněnost této kritiky přezkoumat a vyjasnit Bulloughův postoj k otázce nižších smyslů.

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol. V první je čtenář seznámen s názory amerického estetika Arnolda Berleanta, jednoho z předních představitelů environmentální estetiky druhé poloviny dvacátého století. Ten ve svých textech předkládá jednoznačnou obhajobu estetického potenciálu nižších smyslů. Druhá část práce nabízí expozici úvahy americké estetiky Carolyn Korsmeyerové, která se pokouší zodpovědět otázku, proč neexistují žádné umělecké druhy využívající nižší smyslů (byť jejich estetickou relevanci obhajuje). Třetí kapitola pak představuje samotný Bulloughův pojem psychické distance; zvláštní pozornost je věnována jak vyjasnění definice tohoto pojmu a jeho možným dezinterpretacím, tak také Bulloughovým explicitním poznámkám o estetickém potenciálu nižších smyslů. Zmíněny jsou ještě další příspěvky k debatě o psychické distanci z druhé poloviny dvacátého století (George Dickie, Oswald Hanfling či Allan Casebier). Závěr této kapitoly je pak věnován konfrontaci autorčiny interpretace Bulloughova textu o psychické distanci s výtkami Berleanta a Korsmeyerové. Autorka zde dochází k závěru, že pojem psychické distance je vůči těmto útokům imunní, protože jednak vycházejí z chybné interpretace Bulloughova textu a zároveň odmítají existenci psychické distance coby estetického principu (vymezujiícího hranice estetické zkušenosti), aniž by ovšem sami nabízeli jakoukoli přesvědčivou alternativní odpověď na otázku, co by jí mohlo být.

Prezentace názorů zvolených autorů a autorky působí ve všech třech kapitolách vcelku přesvědčivě. Argumentace je soudržná a čtenář se dobře orientuje po většinu rozsahu textu. Výklad postupuje systematicky od expozice jednotlivých argumentačních kroků až k autorčiným vlastním kritickým poznámkám. Ty lze považovat za asi nejsilnější momenty celé práce: jak v případě Berleanta, tak Korsmeyerové předvedla autorka schopnost kritického odstupu od primárního textu a dokazuje zde schopnost samostatného promýšlení

předkládaných názorů. Celkově je na většině rozsahu textu práce psána kultivovaným – mnohdy až čtivým - jazykem bez větších stylistických chyb.

Naopak, za největší nedostatek předkládané práce považuji nepoměr mezi prostorem věnovaným expozičním názorů zvolených autorů a autorky a objemem, který zabírá závěrečné kritická konfrontace mezi nimi. V logice postupu výkladu by si tato závěrečná část zasloužila samostatnou kapitolu přinejmenším o stejném objemu, který byl věnován jednotlivým teoriím. Dojem přílišné strohosti a nedostatečné propracovanosti, kterému se při četbě závěrečných pasáží práce nelze vyhnout, je asi možné připsat spěchu při dokončování práce. Argumentační materiál nashromážděný v předcházejících částech práce otevíral prostor pro objemnější a systematictější zhodnocení. Naopak, některá místa v prezentacích vybraných teorií by bylo možné i vynechat, resp. v textu chybí jasnější motivace pro jejich zařazení. Např. jde o podkapitolu o variabilitě a ztrátě distance: jednak se nejedná o triviální problém, kterému se však autorka nijak do hloubky nevěnuje, zároveň ale není jasně předvedena vazba tohoto tématu k otázce nižších smyslů.

Z dílčích problémů bych pak upozornil ještě na jeden: autorka opakovaně prezentuje Bulloughovu teorii způsobem, který navozuje dojem, že bychom ji měli chápat jako jedinou přijatelnou, definitivní odpověď na otázku po podstatě estetické zkušenosti. Tato tendence je patrná zejména v prvním odstavci podkapitoly 4.7 (Interpretace psychické distance ostatními autory). To je velmi problematický přístup. Teorie a jejich pojmy jsou pouze nástroji, kterými se více či méně úspěšně snažíme systematizovat naši zkušenost. Užitečnost každého z nich je vždy jen omezená. Bylo by proto vhodné volit v textu takové formulace, které by k uvedenému problematickému pojetí nespádaly.

Z formálního hlediska pak práce neobsahuje závažnější nedostatky ani v dodržování citační normy, ani pokud jde o gramatickou a stylistickou stránku. Objem chyb je srovnatelný s průměrem ostatních závěrečných prací.

Přestože bylo téma práce dohodnuto se školitelem v dostatečném časovém předstihu, text byl se školitelem intenzivněji konzultována zejména poslední měsíc před odevzdáním. Během této doby prošla práce zásadním vývojem. Proto je škoda, že autorka nezačala svůj text konzultovat o něco dříve; mohlo být dosaženo ještě kvalitnějšího výsledku.

S ohledem na výše uvedené důvody navrhuji bakalářskou práci Klaudivie Osičkové *Psychická distance a otázka estetické relevance nižších smyslů* k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat jako **velmi dobrou**.